

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Кафедра державного управління
документознавства та інформаційної діяльності

<https://doi.org/10.31713/st1-220170>

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

збірник наукових праць
Випуск 1-2, 2017 р.

Рівне – 2017

Стратегія і тактика державного управління

Збірник наукових праць

№ 1-2
2017

Редакційна колегія

Мошинський Віктор Степанович, головний редактор, д-р сільгосп. наук, професор, ректор Національного університету водного господарства та природокористування;
Савіна Наталія Борисівна, відповідальний редактор д-р екон. наук, професор, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків НУВГП;
Якимчук Аліна Юрївна, відповідальний секретар, к.е.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП.

Алейнікова Олена Володимирівна, д-р наук з державного управління, професор, завідувач кафедри економічної теорії НУВГП;
Адамчак Станіслав, професор, ректор Свентокшиського технічного університету в Кельці (Польща);
Акімов Олександр Олексійович, к.держ.упр., заступник начальника відділу правового забезпечення Національної служби посередництва і примирення;
Антонова Світлана Євгенівна, к.е.н., доцент кафедри державного управління та місцевого самоврядування НУВГП;
Балабасва Зінаїда Василівна, д-р філос. наук, професор кафедри регіонального управління і публічного адміністрування ОРДУ НАДУ при Президентіві України;
Бова Тетяна Вячеславівна, д-р наук з державного управління, професор кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП;
Бондарчук Наталія Володимирівна, д-р наук з державного управління, професор, професор кафедри обліку і аудиту Дніпропетровського аграрно-економічного університету;
Бугайцов Сергій Георгійович, д-р наук з державного управління, професор, головний науковий співробітник відділу радіоіндукованих онкологічних захворювань ДУ «Національний науковий центр радіаційної медицини» НАМН України;
Бутник Олена Олександрівна, к.держ.упр., доцент, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України;
Валюх Андрій Миколайович, к.е.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП;
Васильєва Олександра Іллівна, д-р наук з державного управління, професор, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом НАДУ при Президентіві України;
Вашченко Костянтин Олександрович, голова Національного агентства України з питань державної служби;
Граца Тадеуш, професор, ректор Вищої школи Євро регіональної економіки ім. Альфреда де Гаспарі в Юзефові (Польща);
Гаман Микола Васильович, д-р наук з державного управління, професор, Перший заступник керуючого справами Апарату Верховної Ради України;
Дробко Едуард Васильович, к.держ.упр., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП;
Загорський Володимир Степанович, д-р екон. наук, професор, ректор Львівського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентіві України;
Іванюта Павло Васильович, д-р наук з державного управління, доцент, професор кафедри фінансів Вінницького кооперативного інституту;
Івашова Людмила Миколаївна, д-р наук з державного управління, професор, Академія митної служби України, завідувач кафедри державної служби та митної справи;
Кальниш Юрій Григорович, д-р наук з державного управління, професор, професор кафедри парламентаризму та політичного менеджменту НАДУ при Президентіві України;
Коваленко Микола Миколайович, д-р наук з державного управління, доцент, доцент кафедри економічної теорії та фінансів Харківського регіонального інституту НАДУ при Президентіві України;
Корбутяк Віктор Іванович, к.т.н., доцент кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП;
Крачунов Хрісто, д-р інж. наук, професор, Технічний університет Варна (Болгарія);
Левицька Світлана Олексіївна, д-р екон. наук, професор, директор Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та права НУВГП;
Левченко Наталія Михайлівна, д-р наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Запорізького національного технічного університету;
Лопушинський Іван Петрович, д-р наук з державного управління, професор, завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету;
Малиновська Олена Анатоліївна, д-р наук з державного управління, головний науковий співробітник Національного інституту стратегічних досліджень;
Олійченко Ігор Михайлович, д-р наук з державного управління, професор, професор кафедри менеджменту інноваційної діяльності та державного управління Чернігівського національного технологічного університету;
Павлов Володимир Іванович, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів і економіки природокористування, академік Академії економічних наук України та Української академії економічної кібернетики, заслужений економіст України, Віце-президент Спільки економістів України;
Петрос Ольга Михайлівна, д-р наук з державного управління, професор кафедри соціальної та гуманітарної політики НАДУ при Президентіві України;
Пархоменко-Кучевіл Оксана Ігорівна, д-р наук з державного управління, професор, головний науковий співробітник Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування НАДУ при Президентіві України;
Романенко Євген Олександрович, к.держ.упр., докторант кафедри державної політики та управління політичними процесами НАДУ при Президентіві України;
Руденко Ольга Мстиславівна, д-р наук з державного управління, директор Інституту глобальних стратегій управління НУ «Острозька академія»;
Сазонь Ігор Леонідович, д-р екон. наук, професор кафедри міжнародної економіки НУВГП;
Скрипчук Петро Михайлович, д-р екон. наук, професор кафедри менеджменту НУВГП;
Сиченко Віктор Володимирович, д-р наук з державного управління, професор, завідувач кафедри менеджменту організацій Дніпропетровського державного аграрного університету;
Сохнич Анатолій Якович, д-р. екон. наук, професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами Львівського національного аграрного університету;
Чмель Сильвія, професор, директор Інституту медичних наук Університету підприємництва у Варшаві (Польща);
Шпак Юрій Валерійович, д-р наук з державного управління, доцент, в.о. завідувача кафедри державного управління, документознавства та інформаційної діяльності НУВГП;
Штурхецький Сергій Володимирович, к.держ.упр., депутат Рівненської обласної ради, завідувач кафедри документознавства та інформаційної діяльності НУ «Острозька академія».

Збірник засновано з жовтня 2013 року. Виходить щоквартально.

Свідectво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB № 20360-10160 P
від 11.10.2013 року

Поштова адреса редакції:
33028, м. Рівне, вул. Приходька, 75, к. 238
Телефон: +380362 22-10-42
e-mail: zbir-dyms@ukr.net
http://nuwm.edu.ua

Засновники:
Національний університет водного господарства та природокористування, кафедра державного управління, документознавства та інформаційної діяльності

Видавець і виготовлювач:
Редакція журналу «Стратегія і тактика державного управління», Кафедра державного управління, документознавства та інформаційної діяльності Національного університету водного господарства та природокористування

Редакційно-видавничий відділ НУВГП
33028, м. Рівне, вул. Соборна, 11
Телефон: +38 (0362) 63-57-31

Передрукування дозволяється лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів особисто несуть автори статей. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Рекомендовано до друку
Вченою радою НУВГП від 19.04.2019 р.
Підписано до друку 19.04.2019 р.
Наклад – 1000 прим.

Редакція залишає за собою право на незначне корегування, редагування і скорочення статей авторів, а також літературне виправлення (зі збереженням головних висновків та стилю авторів). Надані до друку матеріали не повертаються авторам.

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Чачанідзе Г., Бучашвілі Г.

Кредитна система проектування університетських академічних планів та курсів 5

Зима І. Я.

Значення освітніх інститутів у вдосконаленні системи державного управління підготовкою медичних кадрів 8

Маланчук Л. О., Дряєва І. П.

Посилення стійкості інформаційного суверенітету України в сучасних умовах 17

Саленко А. С.

Вдосконалення системи державного управління в контексті лібералізації підприємницької діяльності 21

Тихончук Л. Х.

Державне регулювання економічної діяльності корпорацій в міжнародному інституційному середовищі 26

Фесянов П. О.

Адаптація державного управління і державної служби до стандартів європейського союзу: організаційно-правові аспекти 32

Цецик Я. П.

Вплив органів влади на суспільно-політичну ситуацію на Волині на початку 1920-х рр. 39

Шанюк В. І.

Проблеми реформування місцевого самоврядування на Рівненщині на прикладі Городоцької сільської ради Рівненського району 46

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Сазонець І. Л.

Міжнародний досвід управління державною власністю в корпоративних структурах 51

Ханін І. Г.

Теоретичні основи дослідження онтології інформаційних процесів в світовій економіці 60

Гладченко А. Ю.

Проблеми макроекономічної рівноваги на національному рівні 66

Криворучко О. П.

Удосконалення механізмів розвитку дорожньої галузі в контексті реалізації інвестиційних інфраструктурних проектів 72

Лецер Ю. О.

Концептуалізація стану функціонування ІТ-підприємств України 80

Сазонець О. М., Валіулліна З. В., Качан О. І.

Аналіз інформаційної складової в корпоративних моделях 88

Стець Н. В.

Формування стратегії економічного розвитку сільського господарства 95

Ковшун Н. Е., П'ятка Н. С.

Особливості екологічного інвестування у країнах ЄС та Україні: статистичний огляд 99

Середюк Т. Б.

Стратегії управління дифузією інновацій на ринках високих технологій в умовах інваріантності 105

Альшаафі Мохамед Алі

Теоретичні підходи до виявлення напрямів реформування системи стратегічного управління закладів охорони здоров'я 118

STRATEGIES AND TACTICS OF PUBLIC ADMINISTRATION

Guram Chachanidze, Goderdzi Buchashvili

The Credit System of Designing the University Academic Plans and Curricula 5

Zyma I. Ya.

The Value of Educational Institutions in Improving the System of Public Administration Training of Medical Personnel 8

Malanchuk L.O., Driaieva I. P.

Strengthening of Stability of Information Sovereignty of Ukraine in Modern Conditions 17

Salenko A. S.

The Institutional Framework for State Support for the Liberalization of Entrepreneurial Activity 21

Tykhonchuk L. Kh.

State Regulation of Economic Activity of Corporations in the International Institutional Environment 26

Fesianov P. O.

Adaptation of Public Administration and Civil Service To the Standards of the European Union: Organizational and Legal Aspects 32

Tsetsyk Y. P.

Influence of Authorities in the Social and Political Situation in the Folk At the Beginning of the 1920 years 39

Shaniuk V. I.

Problems of Local Selfgovernance Reform on the Example of the City Regional River Council of the Rivnen District 46

ECONOMIC ISSUES OF PUBLIC ADMINISTRATION

Sazonets I. L.

International Experience of Management of State Property in the Corporate Structure 51

Khanin I. H.

Theoretical Foundations of the Study of the Ontology of Information Processes in the World Economy 60

Hladchenko A. Y.

Problems Of The Macroeconomic Equilibrium At The National Level 66

Kryvoruchko O. P.

Improvement of Mechanisms Road Sector in the Context of Infrastructure Investment Projects 72

Letser Yu. O.

Conceptualization of the State of Functioning of It Enterprises of Ukraine 80

Sazonets O. M., Valiullina V. Z., Kachan O. I.

Analysis of the Information Company in Corporate Models 88

Stets N. V.

Formation of the Economic Development Agricultural Strategy 95

Kovshun N. E., Piatka N. S.

Features of Environmental Investment in the Eu and Ukraine: Statistical Review 99

Serediuk T. B.

Strategies for Managing the Diffusion of Innovations on High-Tech Market in Conditions of Invariance 105

Alshaafi Mohamed Ali

Theoretical Approaches to Detection of Directions Reforming the System of Strategic Governance of Health Institutions 118

References

1. Bercovitz J. et al. Organizational structure as a determinant of academic patent and licensing behavior: An exploratory study of Duke, Johns Hopkins, and Pennsylvania State Universities. *The Journal of Technology Transfer*. 2001. T. 26. №. 1-2. C. 21–35.
2. Berle A. A., Means G. G. C. The modern corporation and private property. Transaction publishers, 1991.
3. Bollen L., Vergauwen P., Schnieders S. Linking intellectual capital and intellectual property to company performance. *Management Decision*. – 2005. T. 43. № 9. C. 1161–1185.
4. Campbell J. L., Lindberg L. N. Property rights and the organization of economic activity by the state. *American sociological review*. 1990. C. 634–647.
5. Contractor F. J., Kundu S. K. Modal choice in a world of alliances: Analyzing organizational forms in the international hotel sector. *Journal of international business studies*. 1998. T. 29. № 2. C. 325–356.
6. Ding Y., Zhang H., Zhang J. Private vs state ownership and earnings management: evidence from Chinese listed companies. *Corporate Governance: An International Review*. 2007. T. 15. № 2. C. 223–238.
7. Froot K. A., Scharfstein D. S., Stein J. C. Risk management: Coordinating corporate investment and financing policies. *The Journal of Finance*. 1993. T. 48. № 5. C. 1629–1658.
8. Heath J., Norman W. Stakeholder theory, corporate governance and public management: what can the history of state-run enterprises teach us in the post-Enron era? *Journal of business ethics*. 2004. T. 53. № 3. C. 247–265.
9. Hunt C. B., Auster E. R. Proactive environmental management: avoiding the toxic trap. *MIT Sloan Management Review*. 1990. T. 31. № 2. C. 7.
10. Shaojia L., Pei S., Naiquan L. The Ultimate Ownership and Its Shareholding Structures: Does It Matter for Corporate Performance?[J] *Economic Research Journal*. 2003. T. 4. C. 51–62.
11. Stark D. Recombinant property in East European capitalism. *American journal of sociology*. 1996. T. 101. № 4. C. 993–1027.
12. Wade R. The management of common property resources: Finding a cooperative solution. *The World Bank Research Observer*. 1987. T. 2. № 2. C. 219–234.

Рецензент: д.е.н., професор І. Г. Ханін

УДК 339.341

<https://doi.org/10.31713/st1-2201710>

JEL Classification: E 10, F 69, L 86

Ханін І. Г.

д.е.н., професор, професор
кафедри міжнародних економічних відносин,
Національний університет водного
господарства та природокористування

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОНТОЛОГІЇ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Khanin I. H.

Doctor of Economics, Professor,
Professor of Department International Economic Relations
National University of Water and Environmental Engineering

THEORETICAL FOUNDATIONS OF THE STUDY OF THE ONTOLOGY OF INFORMATION PROCESSES IN THE WORLD ECONOMY

Визначено, що практично всі інноваційні продукти, що виникають в світі в тій чи іншій мірі мають відношення до ІТ та пов'язані з діяльністю корпорацій різних сфер світової економіки, але всі пов'язані з MS. Доведено, що проблеми економічного застосування інформації можуть мати не тільки евристичні рішення. Інформаційні технології підпорядковані методологічному підходу, який робить наголос на пошук способів ефективної поведінки суб'єктів економічної діяльності.

It is determined that virtually all innovative products that are emerging in the world in one way or another relate to IT and are related to the activities of corporations of different spheres of the world economy, but all are related to MS. It is proved that problems of economic application of information can have not only heuristic solutions. Information technology is subordinated to the methodological approach, which emphasizes the search for methods of effective behavior of economic entities.

Ключові слова: теорії, основи, дослідження, онтологія, інформаційні, процеси, світова економіка, евристика, емпірика.

Keywords: theory, basics, research, ontology, information, processes, world economy, heuristics, empiric.

1. Постановка проблеми. Просування світового господарства в напрямі інформаційного суспільства та економіки знань, зумовлює глобалізацію і перманентні переміщення, найбільш стійку зміну, а, ймовірно, і ефективну організаційну форму економічної діяльності. Безпека ІТ – багатоаспектне поняття. Перш за все, це оточення інформації від несанкціонованого доступу. Далі слідує надійна робота інформаційних систем. На останньому – місця знаходження в фізичних і програмних компонентах інформаційних систем і каналів їх доставки. Корпорація повинна знати, що стоїть за надзвичайними або непрофесійними умовами, укладаючими або перетворюючи систему в потрібному напрямку. Крім того, придбавши інформаційні технології (ІТ), взаємно вони повинні отримати реальні конкурентні переваги.

У цій зв'язку викликає тривогу висока ступінь монополізації виробництва і ринку загальносистемного програмного забезпечення (ПЗ). Частіше за все на це вказують програмні продукти (ПП) компанії Microsoft (MS). При цьому значна частка продуктів загальносистемного і прикладного ПЗ, що виробляються іншими компаніями, залежить від продуктів MS. Проблема не тільки в об'ємі існуючих послуг та продуктів ІТ. Така ситуація може негативно вплинути на інноваційний клімат світової економіки в цілому. Практично всі інноваційні продукти, що виникають в світі в тій чи іншій мірі

мають відношення до ІТ та пов'язані з діяльністю корпорацій різних сфер економіки, але всі пов'язані з MS. Нові продукти обов'язково враховують побажання кожного конкретного споживача. Розробники розуміють і реалізують нові продукти по-своєму. Проблема постійно обговорюється в пресі, антимонопольні органи часу від часу накладають на компанію фінансові санкції, але питання до теперішнього часу не виправляється.

2. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі провідні світові дослідники (Пол Страссман, Ніколас Карр [1]) вважають, що інформаційні системи та технології досягли досконалості і більше не можуть служити конкурентною перевагою. Якщо погодитись з цим, то це означає, що розвиток ІТ не має сенсу. Але це не так. В наукових працях Білозубенка В.І., Бормотенка М.В., Полякова М.В., Сазонця І.Л., Сазонець О.М. визначено нові напрями інформатизації світогосподарського розвитку та розбудови діяльності інформаційних корпорацій. Для такого розвитку корпорацій, що працюють в найбільш інноваційній економічній сфері необхідна нова онтологія інформаційних процесів, що відповідає на питання сутності та місця інформатики в технологічному розвитку людства. Представлене дослідження базується на методологічних підходах Мамардашвили М. К.

3. Мета статті. За нашою думкою, корні технічних і юридичних труднощів цього процесу, знаходяться на теоретичному і методологічному

рівні. Метою дослідження є, по-перше, визначити, причини цього явища, по-друге, визначити шляхи вирішення проблем розвитку світової економіки на основі зміни сутнісних підходів до інформаційних систем.

4. Результати дослідження. Основи сучасного науково-технологічного та інформаційного розвитку постійно досліджуються на глобальному рівні міжнародними організаціями, науковими та освітніми інституціями та нормами світового рівня, прийнятими з метою їх реалізації в глобальному середовищі. Останнім часом слід виділити наступні норми, які охоплюють питання освіти і науки:

- Всесвітня декларація ООН про освіту для всіх і рамки дій для задоволення базових освітніх потреб, 1990 р.;

- Гамбурска декларація ООН про навчання дорослих, 1997 р.;

- Декларація ООН про міжнародне співробітництво в дослідженні та використанні космічного простору на благо та в інтересах всіх країн з особливим урахуванням інтересів країн, що розвиваються, 1996 р.;

- Декларація ООН з нагоди п'ятдесятої річниці першого польоту людини в космос і п'ятидесятиріччя створення Комітету з використання космічного простору в мирних цілях, 2011 р.;

- Підсумковий документ Генеральної Асамблеї ООН, присвячений огляду ходу здійснення рішень Всесвітньої зустрічі на вищому рівні з питань інформаційного суспільства, 2015 р.

Значне поширення освіти, в тому числі в сфері комп'ютерних наук є основою функціонування інформаційного суспільства. Для досягнення означеної в роботі мети нам доведеться попередньо звернутися до деяких принципових особливостей інформаційних технологій. Їх найважливішою складовою є програмні продукти (ПП), які будуть розглядатися з позиції системно-семіотичної парадигми (ССП) [2]. Це означає, що програма являє собою повідомлення, яке програміст посилає виконавчій комп'ютерній системі (ІКС). Носіями цього повідомлення можуть бути

пам'ять розробника, папір або спеціальний технічний пристрій. Змістом (семантикою) повідомлення служить система (процес) обробки даних, реалізований за допомогою ІКС.

Програма отримує від користувача вихідні дані і повертає йому оброблені дані. Користувач застосовує їх для виконання своїх (для користувача) функцій (наприклад, управлінських), спрямованих на область його інтересів (це може бути, в тому числі, економічний об'єкт управління). Очевидно, щоб називатися доброю, а в кінцевому підсумку найкращою (оптимальною), програма повинна вміти швидко і точно отримувати похідні дані з вихідних. Це необхідна, проте, недостатня умова. Як правило, користувачі розширюють області своїх інтересів, замінюють їх іншими, уточнюють свої уявлення про них. Крім того, вони постійно вдосконалюють, замінюють або розширюють свої власні функції. З точки зору практики все перераховане необхідно і неминуче. Хороша програма повинна вміти адаптуватися до змін в певних межах подібно до того, як ходова частина автомобіля здатна підлаштовуватися під особливості дороги.

Таким чином, обробка даних, яку реалізує ПП, залежить від призначених для користувача функцій і області інтересів користувача. Не тільки обробку даних, а й дії користувача можна описати за допомогою алгоритму. Свій алгоритм функціонування є і у процесів, що протікають в області інтересів користувача. Однак в понятті алгоритму немає того, що вказувало б на характер відносин між цими областями. Знання цих закономірностей необхідно для оптимізації ПП.

Одне з широко поширених припущень полягає в тому, що програма моделює (відтворює в іншому матеріалі) зовнішні процеси. Очевидно, що мова повинна йти про функції користувача і процесах, які протікають в області його інтересів. Однак один з фундаторів інформаційних технологій Фредерік Брукс [3] колись резонно зауважив, що в програмі немає нічого, крім обробки даних. Отже, як модель вона здатна відтворити тільки обробку даних. Це не означає, що комп'ютери не можна використовувати для моделювання. Однак комп'ютерні моделі будуються по-іншому. Матеріалом для них

служать дані (операнди), а не оператори програми.

Те, що моделює програма, прийнято називати бізнес-процесами. Якщо це дійсно об'єкт моделювання, то поняття бізнес-процесу не може означати нічого іншого, крім обробки даних. У цьому випадку бізнес-процес виступає в ролі об'єкта автоматизації по відношенню до ПП. Якщо ж настати на тому, що поняття бізнес-процесу відноситься до дій користувача і області його інтересів, то його відносини з ПП виходять за рамки моделювання. Найголовніше, що визначає будь-який продукт (виріб, машину, систему і т.і.) і є предметом оптимізації – це відносини між його внутрішнім змістом (засобом) і зовнішнім призначенням (метою). Кошти, наприклад, мають забезпечувати досягнення цілей з найменшими витратами ресурсів. У разі ПП це знання знаходиться в прихованому, неявному (імпліцитно) вигляді.

Пояснимо сказане, звернувшись до аналогії. Уявімо, що розробники літальних апаратів володіють всіма сучасними технологіями машинобудування. Однак, припустимо, що при цьому вони не знають законів аеродинаміки. У зв'язку з цим вони змушені вести свої розробки, наслідуючи птахам, які є вже створеним природою літальним апаратам (моделюючи їх). В такому випадку повітря було б наповнене безліччю комах, що махають крилами та ширяють повз інших тихохідних апаратів. Створення і застосування таких продуктів засноване на методах проб і помилок, а отже, пов'язане з граничними технічними та економічними ризиками.

Сучасні інформаційні технології знаходяться в подібному становищі. У своїй внутрішньомашинній частині – це розвинені технології, які спираються на фізику. У сфері застосування (внемашинна частина) – це продукти евристик, що орієнтуються на існуючі зразки та потреби ринку. Тому в загальному і цілому – це продукти евристик, тобто більш-менш вправного ремесла. Рішення, які в них закладені, не можна запатентувати, так як їх формули неможливо уявити в явному вигляді. Тому проблема не в тому, що такі компанії, як MS, приховують свої секрети. Вони не можуть відкрити їх, якби навіть захотіли. Інакше їх продукти були б захищені патентами.

У США практично немає обмежень на патентування. В області ІТ це призводить до серйозних непорозумінь. Через незнання закономірностей взаємодії внутримашинної і внемашинної частин ІТ дві незалежно складені формули на один і той самий винахід можуть не збігатися в істотних рисах. У той же час формули різних подуктів можуть випадково виявитися схожими. Це створює лазівки, якими користуються недобросовісні конкуренти. Ймовірно, тому Євросоюз після багаторічних дебатів відмовився від ідеї патентування програм [4]. Однак це теж не вихід, тому що залишає програми не захищеними від безкоштовного запозичення чужих ідей, сприйнятих на інтуїтивному рівні.

З іншого боку, MS створювала Windows, рухаючись до мети довгим шляхом проб і помилок. Це занадто складний унікальний продукт, щоб можна було зафіксувати рецепт (способи) його отримання. Ми впевнені, що якби MS захотіла повторити пройдений шлях, результат був би дещо іншим. Тим більше це стосується охочих повторити її досвід. Їхні шанси створити конкурентоспроможний продукт в існуючих умовах мінімальні.

У машинобудуванні одне з основних значень слова «проект» – це технічна документація, за якою виробництво продукту можна здійснити в будь-який час і в будь-якому місці. В інформаційних технологіях це значення практично втратило сенс. В ІТ проект – це унікальний процес, результатом якого є унікальний продукт.

Складність продукту і ремісничий характер його створення виявилися більш міцним захистом від конкурентів, ніж відомі методи захисту інтелектуальної власності. MS не можна звинувачувати в монополізмі. Компанії, які досягли успіху в подібній діяльності, можна вважати природними монополіями. Їх ройялті має тенденцію до перетворення в практично постійну ренту. Тому економікам, що розвиваються залишається змиритися з ледь не вічною залежністю і зниженням рівня безпеки ІТ.

Однак, якщо проблема не вирішується в сталих умовах, можна піддати критичному аналізу самі ці умови. Ми з'ясували, що ефективним рішенням перешкоджає полуремесленний характер ІТ. Щоб його

подолати, потрібно встановити закономірності, що визначають відносини між внутрішнім змістом ІТ (обробка даних) і їх зовнішнім призначенням (функціями користувача і об'єктом їх застосування). На цій основі можна потім отримати оптимальні конструкції і технології розробки програм. Іншими словами, необхідна наукова теорія питання. Такі теорії не є обов'язковими. Вони налічують всього лише кілька сотень років. До цього техніка тисячоліттями розвивалася на еволюційній евристичній основі. Порівняння явно не на користь теорій.

Завдання побудови теорії вирішують розробки, засновані на системно-семіотичній – парадигмі (ССП) [2]. Вона одна з перших запропонувала використовувати апарат семіотики для вирішення проблем ІТ [5]. Через десятиліття спроби застосування семіотики в ІТ набули систематичного характеру [6]. Однак на відміну від них в ССП семіотика використовується не тільки як інструмент оптимізації комунікаційних процесів, але, перш за все, як фундамент інформатики. Для цього треба було змінити характер самої семіотики. Під впливом ССП вона крок за кроком з міждисциплінарної науки трансформується в науку фундаментального типу. Для цього ССП замість поширених парадигм знака, на кшталт «семіотичних трикутників» (Огдена-Річардса, Фреге) вводить власну модель знака, з якої виключена суб'єктивна складова.

В рамках ССП категорія системи теж зазнала змін. ССП трактує її як темпоральний об'єкт, тобто процес, що фіксується за допомогою знакової конструкції. Все разом утворює теоретичні основи ІТ. Семіотика і теорія систем (обидві з урахуванням змін) утворюють фундаментальну, а системно-семіотична інформатика – прикладну складову. Таким чином, рішення проблеми існує, якщо експлікувати традиційні установки і привести їх у відповідність із зміненими вимогами практики. У технічному відношенні воно легко піддається реалізації, тому що істотно спрощує конструкцію (архітектуру) програм і, відповідно, технологію їх створення. Однак для того, щоб стати дієвими, ідеї повинні завоювати визнання.

Запропоноване рішення показує, що проблеми економічного застосування інформації

можуть мати не тільки евристичні рішення. Зрозуміло, наукові методи, під якими ми розуміємо, перш за все, роботу з об'єктами, що існують незалежно від дослідника, застосовуються і в разі евристик. Однак при цьому вони підпорядковані методологічному підходу, який робить наголос на пошук способів ефективної поведінки суб'єктів економічної діяльності.

Новаторськими та глобальними за духом є інші наукові концепції, що пов'язані з інноваційним розвитком. Розвиток практичного бізнесу в корпораціях інформаційного, технологічного напрямку може спиратися на наступні концепції, які з'єднують філософію, економіку знань і парадигму інформаційного суспільства:

- ноосферна формула Вернадського, яка відображатиме процес актуалізації потенційного буття;

- модель парадигмального інноваційного розвитку (ПІР), що задає фази інноваційного розвитку господарства і пізнання;

- методологія Моделювання Свідомих Феноменів (МСФ), яка визначала процеси емпірико-евристичних інновацій до того, як сформована Парабола Знань;

- модель Вертикальної Інтеграції Знань (ВІЗ), що задає структуру одиниць знання, що підлягають заповненню філософським, науковим і технологічним змістом.

5. Висновки. Перевага, що віддається евристичним і методологіям перед теоріями, передбачає домінування певної реальної філософії, особливо в економічних процесах [7]. Така філософія відрізняється від свідомого філософствування тим, що не обов'язково усвідомлюється своїми носіями. В даному випадку вона абсолютизує кордон між свідомістю суб'єкта пізнання і діяльності, в якому відбивається пізнане (оформлене) і неоформлене буття. Відображення неоформленого буття в свідомості є предметом гуманітарних наук. Актуальним буттям в даний час займаються природничі науки. ІТ займають проміжне положення, перебуваючи по обидва боки кордону. У цьому сенсі природний, по відношенню до оформленого буття, означає онтологічний. При цьому вважається, що зворотне («онтологічний» є «природний») теж

справедливо. ССП виходить з іншої філософії, названої філософією континууму буття-свідомість [8]. Вона вимагає, щоб сфера оформленого буття розглядалася як така, що постійно формується в результаті активної свідомої діяльності. Інакше кажучи, кордон, що проходить в сфері пізнання через ІТ є рухливий.

Список використаних джерел

1. Карр Н., Блеск и нищета информационных технологий. Почему ИТ не являются конкурентным преимуществом? М. : «Секрет фирмы», 2005.
2. Ханін І. Г., Поляков М. В., Борматенко Н. В., Системно-семиотическая парадигма для информатики и интеллектуальных технологий *Математичне та програмне забезпечення інтелектуальних систем. Збірка праць : міжнародна науково-практична конференція (Дніпропетровськ, 1-19 листопада, 2004 р.)*. Дніпропетровськ, 2005.
3. Брукс Ф. Мифический человек-месяц или Как создаются программные системы. М. : Символ-плюс, 2006. 304 с.
4. Гришко С. Патентование программного обеспечения: Интеллектуальна власність. *Юрид. практика*. 2004. 25 мая. С. 10.
5. Борматенко Н. В., Системно-семиотический подход к разработке концепции программного обеспечения. Деп. в ЦНИТЭИ ПССАиСУ. № ДР 2002 пр-Д82. М., 1982. 47 с.
6. Davis M., The business value of semantic technology. A TopConnexion Research Initiative // *Semantic technologies for E-Government*. September 8-9, 2004. MITRE-1 Building. McLean, VA.
7. Мамардашвили М. Сознание как философская проблема. *Вопросы философии*. 1991 г. № 1.
8. Мамардашвили М. К. Стрела познания. Москва, "Тайдекс Ко", 2004.

9. Ханін, І. Г., Сазонець І. Л. Теорія транснаціоналізації світової економіки : підручник. Донецьк : Юго-Восток, 2011. 279 с.

References

1. Karr N., Blesk i nishcheta informatsionnykh tekhnolohii. *Pochemu YT ne yavliaiutsia konkurentnym preimushchestvom?* M. : «Sekret firmy», 2005.
2. Khanin Y. H., Poliakov M. V., Bormatenko N. V., Sistemno-semioticheskaia paradihma dlia informatiki i intellektualnykh tekhnolohii *Matematychnе ta prohramne zabezpechennia intellektualnykh system. Zbirka prats : mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia* (Dnipropetrovsk, 1-19 lystopada, 2004 r.). Dnipropetrovsk, 2005.
3. Bruks F. Mificheskii cheloveko-mesiats ili Kak sozdaiutsia prohrammnye sistemy. M. : Simvol-plus, 2006. 304 s.
4. Hrishko S. Patentovanie prohrammnoho obespecheniia: Intelektualna vlasnist. *Yurid. praktika*. 2004. 25 maia. S. 10.
5. Bormatenko N. V. Sistemno-semioticheskii podkhod k razrabotke kontseptsii prohrammnoho obespecheniia. Dep. v TsNYTЭY PSSAySU. № DR 2002 pr-D82. M., 1982. 47 s.
6. Davis M., The business value of semantic technology. A TopConnexion Research Initiative // *Semantic technologies for E-Government*. September 8-9, 2004. MITRE-1 Building. McLean, VA.
7. Mamardashvili M. Soznanie kak filosofskaia problema. *Voprosy filosofii*. 1991 h. № 1.
8. Mamardashvili M. K. Strela poznaniya. Moskva, "Taideks Ko", 2004.
9. Khanin, I. H., Sazonets I. L. Teoriia transnatsionalizatsii svitovoi ekonomiky : pidruchnyk. Donetsk : Yuho-Vostok, 2011. 279 s.

Рецензент: д.е.н., професор С. О. Левицька